

BROEDPLAATS



Ruigoord, in het Westelijk havengebied, was een van de eerste vrijplaatsen van Amsterdam. Foto: Arthur de Smidt

Arthur de Smidt

Werkgelegenheid dankzij broedplaatsen

MUG bezocht een jaar lang elke maand een creatieve broedplaats. In dit laatste verhaal een evaluatie van het Amsterdamse broedplaatsenbeleid.

THEA GOLVERDINGEN
JOS VERDONK

In Amsterdam bevinden zich zo'n vijftig broedplaatsen waarin bij elkaar ongeveer drieduizend kunstenaars en creatieve ondernemers actief zijn. Samen beschikken zij over een vloeroppervlakte van pakweg honderdduizend vierkante meter.

Het leeuwendeel van de Amsterdamse broedplaatsen is tot stand gekomen met een bijdrage van Bureau Broedplaatsen, een gemeentelijke instelling die in juni tien jaar bestaat. Bureau Broedplaatsen verdeelt subsidies en bemiddelt tussen woningbouwcorporaties, stadsdelen en broedplaatsontwikkelaars. Sinds 2000 heeft Bureau Broedplaatsen ruim veertig miljoen euro besteed aan de realisatie van nieuwe broedplaatsen. In Amsterdam zijn enkele organisaties die zich bezighouden met de praktische kanten van het broedplaatsenbeleid. Ze zoeken locaties, zorgen dat die aan de eisen van de gebruikers en de brandweer voldoen en werven kunstenaars. Bekende broedplaatsontwikkelaars zijn *Beehive*, *Fanu*, *Lingotto* en *Urban Resort*.

Jaap Draaisma is directeur van

Urban Resort en heeft zijn wortels in de kraakbeweging: „Van de term broedplaats krijg ik altijd een beetje de kriebels. Het is de vertaling van het Amerikaanse begrip *incubator* (broedstoof, broedmachine, red.). Wij spreken zelf liever over vrijplaatsen.”

Om de ontstaansgeschiedenis van het huidige broedplaatsenbeleid te begrijpen, moeten we terug naar de jaren negentig van de vorige eeuw. Toen rezen de prijzen van onroerend goed de pan uit, zodat het voor jonge creatievelingen vrijwel onmogelijk was om aan betaalbare werkruimtes te komen. Er was bijna geen leegstand en plekken voor kunstenaars waren er helemaal niet meer. Gevolg was dat er, net als in de jaren tachtig, weer ouderwets werd gekraakt, gedemonstreerd en gereeld. Pakhuis Amerika en de Graansilo aan de IJ-oever werden eind jaren negentig ontruimd. Draaisma denkt er met enige weemoed aan terug: „We hebben toen een manifest geschreven en een hoorzitting georganiseerd. Tot onze stomme verbazing nam de gemeenteraad dat serieus en dat is het begin geweest van het broedplaatsenbeleid.”

Het is enigszins ironisch dat het keurige, ambtelijke Bureau Broedplaatsen door toedoen van de kraakbeweging is ontstaan. Tot op de dag van vandaag zijn er kunstenaars die daar moeite mee hebben. Door het broedplaatsenbeleid zou de kunstenaarsscene teveel georganiseerd en gereguleerd zijn. Voor de echte underground en autonome kunst zou geen plaats meer zijn. Deze kritiek komt vooral uit de mond van de wat oudere generatie en vanuit de wat 'ruigere' broedplaatsen, zoals de

NDSM-werf en Nieuw en Meer in Slotervaart.

Jaap Schoufour, hoofd Bureau Broedplaatsen, is het met die kritiek niet eens: „Het is onzin dat wij teveel zouden controleren. Het is voor ons juist de kunst om de groepen kunstenaars in de broedplaatsen zelf hun creatieve concepten te laten uitdokteren. Wij kijken wat we financieel en organisatorisch bij kunnen dragen, maar het zijn uiteindelijk de kunstenaars die de broedplaatsen maken.”

Het instorten van de vastgoedmarkt in 2003 en de internationale kredietcrisis hebben het broedplaatsenbeleid sterk beïnvloed. Ineens werd het een stuk eenvoudiger om aan grote bedrijfsruimten te komen. Grote panden die door de crisis zo goed als onverkoopbaar zijn, krijgen dankzij Bureau Broedplaatsen een tijdelijke bestemming. Met ondersteuning en subsidies van Bureau Broedplaatsen maakte Urban Resort van het in verval geraakte Volkskrantgebouw een van de grootste broedplaatsen van de stad. Schoufour: „Als je zo'n complex zou willen upgraden naar de laatste eisen van het moderne kantoorleven kost dat enorm veel geld. Dan kun je beter een aantal jaren wachten en zo'n gebouw tijdelijk geschikt maken voor ateliers en werkruimten. In de toekomst kan er een ondernemer of projectontwikkelaar langskomen die zegt: 'Ik wil er in tweeduizend-zoveel in.' Dan wordt het clubje dat er nu in zit, uitgegooid. Maar als dat niet gebeurt, wordt het contract gewoon verlengd. Bij het Volkskrantgebouw liep dat eerst tot 2012 en nu tot 2014. We zijn wel al in gesprek over 2019. Voor ons is ook dat feest-

lijk nieuws want als een broedplaats langer wordt gebruikt, is onze investering beter besteed.” Het Amsterdamse broedplaatsenbeleid heeft dus, ondanks dat wel eens anders wordt beweerd, wel degelijk een economische drijfveer. Het is meer dan alleen een 'linkse hobby'.

Daarnaast zijn de broedplaatsen goed voor de werkgelegenheid. Alleen al het Volkskrantgebouw is al goed voor zo'n driehonderd arbeidsplaatsen. Door de culturele activiteiten stijgt bovendien de waarde van een buurt: het wordt voor mensen aantrekkelijker in zo'n omgeving te wonen. Zo zijn de prijzen van de huizen rond het Timorplein onder meer door de aanwezigheid van Studio K met zo'n 10 tot 15 procent gestegen.

Inmiddels heeft het Amsterdamse broedplaatsenbeleid een voorbeeldfunctie. Jaap Draaisma van Urban Resort: „Aan het ontvangen van buitenlandse gasten zouden we inmiddels een dagtaak kunnen hebben. Ze komen uit alle hoeken van de wereld. We hebben bezoekers gehad uit Moskou, Brazilië en het Verre Oosten. Ze vroegen: 'Wat is het geheim van dit pand?' We hebben hier het gemeentebestuur van Barcelona rondgeleid, projectontwikkelaars uit Japan en een kunstenaarsgroep uit de Oekraïne. 'Amsterdam ist eine coolen Stadt', kregen wij te horen.”

Schoufour heeft dezelfde ervaringen. „Ook wij ontvangen veel buitenlandse delegaties, zoals uit Kaapstad, Helsinki en Kopenhagen. Ze willen zien hoe wij het hier doen. Alleen de Fransen komen niet. Die hebben het idee: 'Wij doen het toch al het beste!'”